**2015D28374**

# INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij vijf fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2015 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1514). Tevens zijn voor dit Schriftelijke Overleg geagendeerd: het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 22 juni 2015 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1513); het verslag van de vierde Top van het Oostelijk Partnerschap in Riga op 21 en 22 mei 2015 (Kamerstuk 21 501-20, nr. 985); het fiche: Mededeling capaciteitsopbouw voor veiligheid en ontwikkeling (Kamerstuk 22 112, nr. 1974); het fiche: Mededeling – EU Actieplan inzake mensenrechten en democratie (2015–2019) (Kamerstuk 22 112, nr. 1973).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

## Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de toegezonden stukken betreffende de geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2015. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie danken de Minister voor de geannoteerde agenda voor de RBZ van 22 juli en de overige stukken op de agenda voor dit schriftelijke overleg. Zij hebben enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2015. Over de agenda en enkele actuele ontwikkelingen hebben de leden een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennis genomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse zaken op 20 juli 2015 en de overige geagendeerde brieven. Graag willen deze leden de regering nog enkele vragen voorleggen over deze onderwerpen.

## Klimaatverandering en de post 2015 agenda voor duurzame ontwikkeling

De leden van de VVD-fractie constateren dat het kabinet ten aanzien van de voorbereiding van de Toppen over klimaat (COP21), Financing for Development en Sustainable Development Goals streeft naar een ambitieus akkoord met een brede participatie. Kan de Minister dit concreet toelichten? Hoe ziet een dergelijk ambitieus akkoord er op hoofdlijnen uit?

De leden van de PvdA-fractie willen op dit punt in de onderhandelingen over de post-2015 agenda hun steun uitspreken voor de inzet van het kabinet. Tevens willen zij twee punten meegeven en het kabinet vragen zich hiervoor te blijven inzetten: het opnemen van specifieke gender-targets in alle doelen en om te blijven aandringen op zo progressief mogelijke (formulering van de) SRGR-doelen.

De leden van de D66-fractie constateren dat tijden de Raad Buitenlandse Zaken zal worden gesproken over de klimaatverandering en onderhandelingen daarover richting COP 21 in Parijs. Daarbij wordt opgemerkt dat «er veel ongeduld heerst». De leden ontvangen graag een toelichting bij wie dit ongeduld heerst en waarom. Eveneens ontvangen deze leden graag een uiteenzetting hoe het kabinet zijn eigen prestaties beoordeelt als het gaat om het klimaat, mede gezien de recente uitspraak van de rechtbank in Den Haag dat Nederland een scherper klimaatbeleid moet voeren.

## Iran

Nu een akkoord met Iran is bereikt willen de leden van de VVD-fractie graag van de Minister weten hoe het kabinet voornemens is de Kamer structureel te informeren over de uitvoering van het akkoord. Daarnaast ontvangen deze leden graag een toelichting van de Minister over het herinvoeren van sancties wanneer Iran zich niet aan de gemaakte afspraken houdt: Hoe realistisch acht de Minister het dat alle sancties daadwerkelijk opnieuw van kracht worden in een dergelijk geval? Is de Minister voornemens binnen Europees verband aan te dringen op een mechanisme waarbij Europese sancties automatisch opnieuw van kracht worden wanneer Iran afspraken schendt en waarbij een gekwalificeerde meerderheid nodig is om die sancties eventueel op te heffen?

De leden van de PvdA-fractie constateren met belangstelling dat de onderhandelingen tussen de E3+3 en Iran tot een akkoord over het Iraanse nucleaire programma hebben geleid. De leden vragen de Minister of hij in de RBZ wil benadrukken dat de EU ondanks dit akkoord Iran onverminderd moet blijven aanspreken op mensenrechtenschendingen. Zij steunen daarbij uiteraard ook de kabinetsinzet zich blijvend in te spannen in EU- en bilateraal verband om dit te adresseren en vragen op welke punten het kabinet dit recent heeft gedaan.

De leden van de PVV-fractie maken zich grote zorgen over het pas gesloten nucleaire akkoord met Iran. Zij zijn uiterst bezorgd over de uitwerking van het akkoord. Daarom willen deze leden op een aantal punten duidelijkheid van de Minister. Klopt het bericht dat 100 miljard dollar aan Iraanse tegoeden vrijkomt na het sluiten van een akkoord? Hoe beoordeelt de Minister de mogelijkheid dat Iraanse tegoeden die vrijkomen als gevolg van het nucleaire akkoord, door Iran worden besteed aan het meedogenloze regime van Assad of terroristenclub Hezbollah? Is de Minister bereid om ook dit probleem, het probleem dat sanctieverlichting de Iraanse geldkraan naar terrorisme weer meer openzet, in EU- en bilateraal verband blijvend te adresseren?

De leden van de D66-fractie merken op dat zeer recentelijk een akkoord is gesloten met Iran over het nucleaire programma. De genoemde leden ontvangen graag een toelichting van de regering hoe zij dit akkoord beziet in het licht van de strijd tegen IS in Irak en Syrië. Deze leden constateren dat ook ondanks het akkoord het kabinet voornemens is dat zowel in EU- als bilateraal verband de mensenrechtensituatie in Iran «onverminderd aandacht krijgt» en zal blijven worden geadresseerd. Kan de Minister toelichten wanneer hij in het afgelopen jaar in bilateraal verband de mensenrechtensituatie in Iran heeft geadresseerd, in welke vorm, en wat daarop de reactie was van Iran?

**Midden-Oosten Vredesproces (MOVP)**

De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om toe te lichten wat Hoge Vertegenwoordiger Mogherini van plan is te gaan doen om handel naar en vanuit Gaza te bevorderen. Ook verneemt de VVD-fractie graag een inschatting van de Minister van de Israëlische houding ten aanzien van een verlichting van de blokkade.

De leden van de PvdA-fractie spreken hun ongeduld uit nu blijkt dat HV Mogherini er nog niet in is geslaagd te komen tot een EU-strategie voor het bevorderen van het opstarten van de vredesbesprekingen. Dit terwijl de HV had toegezegd dat de EU-strategie voor de zomer klaar zou zijn. Uit het kabinetsverslag van de terugkoppeling van de HV van haar bezoek aan de regio lijkt zelfs een gevoel voor urgentie te ontbreken. De leden vragen de Minister daarom nader toe te lichten waarom de HV «maande tot realisme over daadwerkelijke concrete stappen in het proces».

De leden van de PvdA-fractie steunen de inzet van het kabinet op het belang van het behoud van een twee-statenoplossing en het in woorden en daden onderschrijven hiervan door betrokken partijen, de noodzaak van een nieuw raamwerk voor onderhandelingen, de noodzaak om toe te werken naar een gunstig klimaat voor hernieuwde vredesonderhandelingen, de aandacht voor Gaza, waaronder belang van wederopbouw en duurzaam staakt-het-vuren, terugkeer van de Palestijnse Autoriteit naar Gaza en verbetering van movement & access.

In aanvulling hierop vragen de leden van de PvdA-fractie de Minister of hij de aangenomen motie Servaes/Sjoerdsma (23 432, nr. 413) wil uitvoeren door in de RBZ bij de voorziene inhoudelijke discussie over het vredes-proces en de rol van de EU tevens te bepleiten dat het principe dat de ontwikkeling van relaties met beide partijen afhankelijk is van hun inzet voor een vredesakkoord gebaseerd op een twee-statenoplossing, leidend moet zijn en in concrete maatregelen moet worden uitgewerkt. Dit element lijkt namelijk vooralsnog te ontbreken.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister om in het verslag van de aankomende RBZ terug te koppelen welke planning is afgesproken om te komen tot de EU-strategie en om het krachtenveld tijdens de RBZ op dit onderwerp zo gedetailleerd als mogelijk te beschrijven.

De leden van de PvdA-fractie vragen ook de inzet van EU Speciaal Vertegenwoordiger Gentilini op het bijdragen aan een gunstig klimaat waarin onderhandelingen hervat kunnen worden nader toe te lichten. Zij steunen zijn prioriteiten daarbij (stabiliteit in Gaza, ondersteuning en versterking twee-staten oplossing, opzetten van een regionale aanpak, ondersteuning van een internationale inzet waarbij wordt toegewerkt naar geloofwaardige onderhandelingen),maar vragen zich af in hoeverre beide partijen tekenen hebben gegeven hier serieus aan mee te willen werken. Klopt het bijvoorbeeld dat de Israëlische regering heeft aangegeven bij de gesprekken over de situatie op de Westelijke Jordaanoever niet te willen spreken over de illegale nederzettingen? (zie Haaretz 13 juli, http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/.premium-1.665673#!) Zo ja, deelt de Minister de opvatting dat deze voorwaarde voor zowel Nederland als de EU onacceptabel is?

Tenslotte vragen de leden van de PvdA-fractie wanneer zij de reeds op 25 juni door de Kamercommissie Buitenlandse Zaken met spoed verzochte kabinetsreactie op het «Report of the independent commission of inquiry established pursuant to Human Rights Council resolution S-21/1», dat reeds in de VN-Mensenrechtenraad besproken zou zijn, kunnen verwachten. Ook vragen zij of de Minister de Kamer in de beantwoording een terugkoppeling kan geven van zijn bezoek aan Israel en Palestina deze week.

De leden van de SP-fractie constateren dat de Minister over het Israëlisch-Palestijnse conflict in de brief schrijft dat de Raad Buitenlandse Zaken mogelijk lijnen zal uitzetten voor de gezamenlijke EU-inzet voor de komende periode. Ook wordt benadrukt dat het belangrijk is om de mogelijkheid van een twee-statenoplossing te behouden. Daarbij wordt opgemerkt dat partijen niet alleen in woorden maar ook in daden de twee-statenoplossing zullen moeten onderschrijven. Met dat laatste zijn de leden van de SP-fractie het zeer eens. Deze leden vragen de Minister in te gaan op deze opmerking. Kan aangegeven worden welke daden van de verschillende partijen een twee-statenoplossing niet onderschrijven en wat de gevolgen zijn voor de opstelling van de EU als daden niet volgen op woorden? Pleit de Minister in de discussie binnen de EU over de gezamenlijke EU-inzet voor voorwaardelijkheid in de relatie indien daden uitblijven en doorgegaan wordt met activiteiten die een twee-statenoplossing effectief om zeep helpen, zoals de continue uitbreiding van nederzettingen door Israël en het verjagen van Palestijnen van hun land?

De leden van de SP-fractie vragen verder of aangegeven kan worden wat de stand van zaken is met betrekking tot de oproep van 16 EU-lidstaten voor eerlijke etiketten op producten uit de illegale Israëlische nederzet-tingen in bezet Palestijns gebied. Kan ook worden aangegeven wat de

gevolgen zijn voor de opstelling van Nederland als Europese regelgeving op dit punt uitblijft? Wordt bilateraal optreden, waar andere landen eerder toe zijn overgegaan, dan overwogen?

De leden van de D66-fractie hebben ook kennisgenomen van de inspanningen van de regering ten aanzien van het MOVP. In dat verband vragen deze leden of er op EU-niveau, dan wel in bilateraal verband, reeds met Israël is gesproken over de recente berichten dat Palestijnse landbouwgrond is vernietigd door Israël? Zo ja, op welke wijze en wat was daarop de reactie van Israël, zo vragen deze leden. Zo nee, dan zouden de genoemde leden graag een toelichting ontvangen waarom dit niet is gebeurd.

**Tunesië**

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Minister Tunesië een «baken van democratische hoop» noemt en reflecteert op de aanslagen in Sousse. Kan de Minister aangeven hoe autoriteiten beleidsmatig hebben gereageerd op deze aanslagen? Welke maatregelen zijn tot nu toe genomen? Hoe wordt radicalisme bestreden in Tunesië? Welke rol kan de EU hierbij spelen?

Verder stelt de Minister dat bij samenwerking met Tunesië op het terrein van terrorismebestrijding een breed pakket op tafel moet liggen, waarbij ook bestrijding van «grondoorzaken» van terrorisme aan bod zal komen. Kan de Minister concreter aangeven waarop wordt gedoeld als wordt gesproken over «grondoorzaken», zo vragen de leden van de VVD-fractie.

De leden van de PvdA-fractie willen hun medeleven uitspreken met slachtoffers en nabestaanden van slachtoffers van de terroristische aanslag in Sousse. Zij vragen de Minister welke mogelijkheden hij zal inbrengen tijdens de bespreking met de Tunesische premier en Minister van Buitenlandse Zaken om Tunesië op sociaaleconomisch en veiligheidsgebied te steunen om dit soort extremistische krachten te kunnen bestrijden en toekomstige brute aanslagen te kunnen voorkomen. Deze leden delen de visie van de Minister dat als de EU gebruik wil maken van het democratisch dividend en de symboolfunctie van Tunesië, de EU er dan alles aan moet doen de prille democratie aldaar te ondersteunen in de strijd tegen terrorisme en het gebrek aan perspectief voor met name de Tunesische jeugd. Hierbij zien zij ook een belangrijke rol weggelegd voor steun aan het invloedrijke maatschappelijk middenveld. Zij spreken dan ook hun steun uit voor de Nederlandse bijdrage aan het Tunesische transitieproces, bijvoorbeeld via het MATRA-Zuid programma voor projecten op het gebied van lokaal bestuur, vrouwenrechten en democratie.

De leden van de SP-fractie constateren dat de Raad Buitenlandse Zaken verder de situatie in Tunesië zal bespreken, onder andere naar aanleiding van de recente aanslag waarbij bijna veertig mensen om het leven zijn gekomen. Ook zal er aandacht zijn voor de samenwerking met Tunesië op het terrein van terrorismebestrijding. De Minister schrijft hierover in de brief dat het kabinet van mening is dat er een breed pakket op tafel moet liggen waarbij bestrijding van grondoorzaken van terrorisme aan bod zal komen. De leden van de SP-fractie ontvangen graag een overzicht van de verschillende vormen van samenwerking met Tunesië op het terrein van terrorismebestrijding. Wordt hierbij door de EU en afzonderlijke EU-landen dezelfde definitie van terrorisme gehanteerd als door de Tunesische autoriteiten? Welke definitie is dit? Kan ook een overzicht gegeven worden van de grondoorzaken van terrorisme in de ogen van de Minister?

De leden van de PVV-fractie constateren dat de Raad ook de situatie in Tunesië zal bespreken. Terecht, zo vinden de leden gezien de verschrikkelijke aanslag die recent heeft plaatsgevonden in de badplaats Sousse. In de regeringsbrief betreffende de geannoteerde agenda roept het kabinet stoer dat er een pakket aan maatregelen op tafel moet komen, waarbij ook de bestrijding van de grondoorzaken van terrorisme aan bod zal komen. Maar wat zijn de grondoorzaken van het islamitisch terrorisme in Tunesië volgens de Minister? Deelt hij de mening van de leden van de PVV-fractie dat de islam de grondoorzaak is van islamitisch terrorisme? Zo neen, hoe verklaart de Minister dan dat Tunesië vrijwel direct na de aanslag 80 haatpaleizen, waarin moslims werden aangezet tot geweld, heeft gesloten?

De leden van de PVV-fractie zien de EU-subsidiekraan rijkelijk stromen in Tunesië. Honderden miljoenen euro's verdwijnen in linkse hobbyprojecten op het gebied van lokaal bestuur en vrouwenrechten. Ook ontving Tunesië recent nog een met 300 miljoen euro gevulde zak geld bedoeld voor «macrosteun». Kan de Minister aan de leden van de PVV-fractie duidelijk maken waar deze laatste zak geld exact voor bedoeld is? Welke doelstellingen had de EU met deze geldverstrekking voor ogen, en onder welke voorwaarden is dit megabedrag overgemaakt naar de Tunesiërs?

**Migratie**

In de brief van de Minister staat te lezen dat het kabinet van mening is dat de EU bredere relaties met derde landen strategisch moet inzetten om te komen tot partnerschappen op migratieterrein. Hoe kunnen deze relaties volgens de Minister concreet strategisch worden ingezet? De leden van de VVD-fractie ontvangen hierover graag een toelichting van de Minister.

Ook vragen de leden van de VVD-fractie om een toelichting op de opmerking dat de EU en Afrika grondoorzaken van migratie willen adresseren, onder andere door meer investeringen in Afrika gerichter in te zetten. Wat wordt hier precies bedoeld met meer investeringen?

De leden van de VVD-fractie constateren dat in de brief staat vermeld dat de EU-missie EUNAVFOR MED is gelanceerd en dat de eerste fase zich richt op het verzamelen en bij elkaar brengen van inlichtingen. Kan de Minister een update geven over de stand van zaken op dit terrein? Wat is tot nu toe gebeurd binnen de missie en wat zijn de meest recente vooruitzichten?

De leden van de PvdA-fractie delen het kabinetsstandpunt dat er een volkenrechtelijk mandaat nodig is voor kan worden overgegaan naar een volgende fase van de GVDB missie EUNAVFOR MED, waarin is voorzien in het op internationale zee of in de territoriale wateren van derde landen kunnen aanhouden en betreden van smokkelschepen. Zij vragen welke invloed het pas gesloten vredesverdrag in Libië heeft op de gesprekken tussen de EU Hoge Vertegenwoordiger en de Libische regering over medewerking aan de EU-missie en of deze besprekingen nu verbreed worden naar alle partijen die het vredesverdrag steunen.

Met betrekking tot het vredesakkoord in Libië vragen de leden van de PvdA-fractie tevens wat de verwachting van de Minister is omtrent toekomstige steun van de milities in Tripoli die het akkoord nu nog niet hebben ondertekend. De leden vragen of eerder besproken internationale sancties tegen actoren «die een dreiging vormen voor stabiliteit of de politieke dialoog ondermijnen» ook op dit moment een goed instrument kunnen zijn om de laatste milities over de streep te trekken om zich achter het akkoord te scharen.

De leden van de PVV-fractie hebben vernomen dat er in Libië een akkoord is gesloten over een te vormen eenheidsregering. De leden zien echter een akkoord voorliggen met weinig perspectief op structurele verbeteringen. Grote groepen uit hoofdstad Tripoli, waaronder islamitische milities, hebben zich nog niet aangesloten bij het akkoord. Deze leden horen daarom in de eerste plaats graag wat de verwachtingen van de Minister zijn aangaande het akkoord. Daarnaast vragen deze leden zich af of er nog wel verder onderhandeld moet worden met islamitische milities met hun middeleeuwse religie. Verwacht de Minister dat het opnemen van hardcore islamisten in de nieuw te vormen eenheidsregering, Libië in rustiger vaarwater kan brengen?

In de chaos die Libië heet is één ding duidelijk, en dat betreuren de leden van de PVV-fractie: wie of wat het akkoord ook behelst, Nederland en de EU staan meteen klaar om Libië te steunen met een breed pakket aan maatregelen.[1] Deze leden vragen zich af of de Minister, net als in het geval van Tunesië, ook honderden miljoenen aan verkapte ontwikkelingshulp gaat toebedelen aan Libië samen met de EU? Kortom: valt budgettaire steun ook onder het «pakket aan maatregelen», en staat de Minister daar volmondig achter?

De leden van de PVV-fractie hebben nog twee specifieke vragen over de missie EUNAVFOR MED. Nederland is van oordeel dat een volkenrechtelijk mandaat nodig is voordat kan worden overgegaan tot het aanhouden en betreden van smokkelschepen. De zogeheten «tweede fase». De leden van de PVV-fractie vragen de Minister of het recent gesloten akkoord de gesprekken met de Libische regering in Tobroek over medewerking aan de EU-missie zal bespoedigen of juist ontmoedigen? Daarnaast vernemen de leden graag van de Minister of de tweede fase van EUNAVFOR MED wel langs de gehele Libische kuststrook in werking kan treden op het moment dat de groepen en islamitische milities uit Tripoli geen medewerking verlenen?

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet van mening is dat voor «een succesvolle aanpak van de migratieproblematiek een bredere, geïntegreerde benadering nodig is». De genoemde leden ontvangen graag een toelichting van de Minister op deze opmerking. Kan hij concreet toelichten waar het nu aan schort, zo vragen deze leden. Welke instrumenten ontbreken bijvoorbeeld, welke programma's, aanpak of partnerschappen zouden nog kunnen worden ontwikkeld en welke landen zouden nog extra kunnen bijdragen?

**Mensenrechten & fiche Mededeling EU actieplan inzake mensenrechten en democratie**

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Minister schrijft dat het kabinet de aandacht voor empowerment van lokale actoren waardeert. Wat wil de Minister concreet op dit terrein bereiken tijdens het Nederlandse voorzitterschap? Bestaat daarvoor een actieplan? Zo ja, wat is de inhoud daarvan?

De leden van de PvdA-fractie danken de Minister voor de inzet en geboekte resultaten bij de onderhandelingen voor de totstandkoming van het nieuwe EU-Actieplan voor Mensenrechten en Democratie. Net als het kabinet verwelkomen de leden van de PvdA-fractie dit nieuwe Actieplan. De EU moet de komende jaren nog sterker en eensgezinder worden in het uitdragen van het mensenrechtenbeleid. De leden hopen dat dit nieuwe

---

[1] http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2015/07/12/minister-koenders-verwelkomt-eerste-stap-in-akkoord-over-eenheidsregering-libie.html

Actieplan helpt de coördinatie en implementatie van een gezamenlijk, eenduidig EU-mensenrechtenbeleid verder verbeteren.

Tegelijkertijd herhalen deze leden de oproep die namens de PvdA-fractie is gedaan tijdens het notaoverleg mensenrechtenbeleid om in het geval een Europese veroordeling niet de gewenste scherpte bevat ook een bilaterale veroordeling te doen en bilaterale en EU/multilaterale veroordelingen van mensenrechtenschendingen dus niet als elkaar uitsluitend maar als complementair aan elkaar te zien.

De leden van de D66-fractie zijn positief dat het thema mensenrechten een van de externe speerpunten van het Nederlandse EU-voorzitterschap is. Graag ontvangen de genoemde leden een korte uiteenzetting van de regering op welke wijze hieraan invulling wordt gegeven. Welke initiatieven worden er bijvoorbeeld ontplooid, wat zijn de concrete prioriteiten en speerpunten binnen dit thema, welke resultaten wil de regering behalen, en welke doelen zijn er gesteld?

**Birma / Myanmar**

De leden van de PvdA-fractie zijn tevreden over de klaarblijkelijke overeenstemming in de vorige RBZ over het belang van een goed verloop van de verkiezingen in Birma/Myanmar in het najaar van 2015. Zij delen de opvatting van de Raad dat deze verkiezingen een belangrijk moment zijn in de democratische transitie van Birma/Myanmar en als onderdeel van de benodigde hervormingen. Verbetering van de mensenrechten, met name de positie van de kwetsbare Rohingya-minderheid, zijn hiernaast van groot belang. Deze leden vragen de Minister op welke wijze de EU in multilateraal verband en Nederland in bilateraal verband voornemens zijn bij te dragen aan goed verloop van de verkiezingen.

In het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 22 juni 2015 lezen de leden van de D66-fractie dat er overeenstemming was in de Raad over het belang van een goed verloop van de verkiezingen in Birma/Myanmar in het najaar van 2015. De genoemde leden delen deze opvatting. Daarom ontvangen zij graag een toelichting van de regering op welke wijze de Raad, dan wel Nederland in bilateraal verband, zich er voor zal inzetten dat deze verkiezingen ook daadwerkelijk goed verlopen. Worden hiertoe concrete instrumenten beschikbaar gesteld door de Raad, dan wel Nederland zelf?

**Oekraïne / Rusland**

De leden van de SP-fractie constateren dat in het verslag van de vorige Raad Buitenlandse Zaken staat dat besloten is, ter invulling van de conclusies van de Europese Raad van 19-20 maart 2015, de sancties tegen Rusland te koppelen aan de looptijd van het Minsk-akkoord en dat de economische sancties zijn verlengd tot 31 januari 2016. De leden van de SP-fractie vragen opheldering over de betekenis van de woorden «looptijd van het Minsk-akkoord». Kan verder verduidelijkt worden welke voorwaarden de EU concreet stelt om te komen tot het beëindigen van de verschillende sancties tegen Rusland? In welk document is dit vastgelegd?

Met betrekking tot de opmerkingen in het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 22 juni 2015 over de Nederlandse inspanningen gericht op diversificatie en het vergroten van de onafhankelijkheid van Rusland in EU- en bilateraal verband merken de leden van de D66-fractie op dat er een cruciaal aspect mist. Er wordt namelijk niet gesproken over het verduurzamen van de energievoorziening binnen de EU en het zoeken naar en ontwikkelen van duurzame alternatieven voor de EU, zo merken

deze leden op. De genoemde leden vragen de Minister om toe te lichten of dit punt wel op de agenda stond, en om daar vervolgens uitgebreider over te worden geïnformeerd. Indien dit niet op de agenda stond vragen deze leden de Minister of hij dit punt bij nieuwe besprekingen over dit onderwerp wel kan inbrengen?

**Verslag van de vierde Top van het Oostelijk Partnerschap in Riga op 21 en 22 mei 2015**

De formele inwerkingtreding van de associatieakkoorden met Georgië, Moldavië en Oekraïne kon bij de top in Riga nog niet worden aangekondigd omdat niet alle lidstaten het ratificatieproces hebben voltooid, waaronder Nederland, staat in de brief van de Minister te lezen. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om aan te geven wat de stand van zaken is op het gebied van Nederlandse ratificatie? Wanneer verwacht de Minister dat Nederland de akkoorden zal ratificeren?

Graag willen de leden van de D66-fractie ook kort ingaan op het verslag van de vierde top van het Oostelijk Partnerschap op 21 en 22 mei 2015 in Riga. De genoemde leden constateren dat de in de «eindverklaring» van deze top een oproep wordt gedaan aan alle betrokken partijen om hun verantwoordelijkheid te nemen in de afwikkeling rondom MH17. Deze leden ontvangen graag een toelichting van de regering hoe zij deze oproep moeten interpreteren. Betekent dit dat er nu partijen zijn die deze verantwoordelijkheid niet nemen, zo vragen deze leden. Zo ja, om welke partijen gaat het dan? Zo nee, waarom staat dit dan zo expliciet in deze eindverklaring?

**Fiche: Mededeling capaciteitsopbouw voor veiligheid en ontwikkeling**

De leden van de D66-fractie hebben ook kennis genomen van het fiche «Mededeling capaciteitsopbouw voor veiligheid en ontwikkeling». Daarin wordt ook melding gemaakt van het Athena-mechanisme, zo merken deze leden op. Graag ontvangen de genoemde leden, eventueel in een aparte brief, een nadere uiteenzetting van dit Athena-mechanisme door het kabinet. Daarbij zien zij graag een toelichting wat nu wel en niet mag worden gefinancierd uit dit mechanisme, wat de bijdragen hieraan zijn van de verschillende lidstaten, welke verbeteringen hierin nog mogelijk zijn en wat daarvan haalbaar is. Ook ontvangen deze leden graag een toelichting of het kabinet van mening is dat vanuit de EU-begroting meer middelen beschikbaar zouden kunnen worden gesteld voor een meer substantiële financiering van het Athena-mechanisme? Is het kabinet bereid een dergelijke uitgebreide toelichting te geven over de werking en mogelijke verbeteringen van het Athena-mechanisme, inclusief het Nederlandse standpunt daarin, zo vragen deze leden. Daarbij merken deze leden nogmaals op dat dit ook kan in een aparte brief.